

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för humaniora

Kulturreligiositet

Det kristna kulturarvets betydelse för
svenska ungdomar och unga vuxna i deras beslutsfattande
kring konfirmation och dop.

Matilda Wilhelmson

HT-16

Uppsats, kandidatnivå, 15 hp
Religionsvetenskap
Religion för ämneslärare (61-90 hp)
Ämneslärarprogrammet med inriktning mot arbete i gymnasieskolan

Handledare: Kristian Pella
Examinator: David Carlsson

Sammanfattning

I denna uppsats presenteras en studie kring ungdomars och unga vuxnas förhållande till kristendomen som utförts genom en intervjuundersökning kring dop och konfirmation, två handlingar inom Sveriges största trossamfund Svenska kyrkan. Tidigare studier visar att medlemskapet inom Svenska kyrkan och intresset för att delta i kyrkliga aktiviteter har minskat under de senaste decennierna. Sedan år 2000 saknar Sverige en statsreligion och är utifrån den definitionen en sekulariserad nation. En allt mindre del av befolkningen identifierar sig själva som religiösa men trots det är över 60 procent av befolkningen fortsatt medlemmar i Svenska kyrkan. Ett medlemskap i Svenska kyrkan uppnås idag genom dopet och detta medlemskap bekräftas vid konfirmationen. Dessa två handlingar står i fokus för denna studie där motiven bakom besluten beträffande dem undersöks.

Intervjuerna som genomförts i syftet att undersöka motiven bakom besluten och religionens betydelse för beslutsfattandet har gett ett resultat där sex olika motiv kan presenteras. Dessa motiv analyseras sedan utifrån tidigare forskning för att ge ett förslag till vilken roll religionen skulle kunna fylla i ett sekulariserat samhälle. Detta görs i åtanke av sammanhanget mellan religion, kultur och tradition och utifrån begreppet kulturreligiositet.

Nyckelord: Sverige, kristendom, kultur, dop, konfirmation.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Syfte och frågeställning	5
3. Disposition	5
4. Metod	5
4.1 Intervjuer	6
4.2 Teoretiska perspektiv	8
4.3 Reliabilitet och validitet	9
4.4 Etiska aspekter	9
4.6 Begrepp	10
5. Forskningsbakgrund	12
6. Resultat	16
6.1 Dopet	16
6.1.1 Tradition och framtida valmöjligheter	17
6.1.2 Tid att fira	19
6.2 Konfirmationen	20
6.2.1 Religiösa skäl	21
6.2.2 Tradition	23
6.2.3 Kunskap och förståelse	23
7. Analys	25
7.1 Motiven bakom besluten	25
7.2 Kulturreligiositet	26
8. Sammanfattning och diskussion	28
8.1 Metoddiskussion	28
8.2 Sammanfattning och vidare forskning	29
Referensförteckning	30
Bilagor	32
Bilaga 1 - Intervjuprotokoll	32
Bilaga 2 - Brev till målsman	35

1. Inledning

Sverige är ett sekulariserat samhälle, kanske till och med det mest sekulariserade samhället i världen.¹ Trots det är över 6 miljoner svenskar fortfarande medlemmar i Svenska kyrkan,² Sveriges största och äldsta religiösa samfund.³ Det är nu snart två decennier sedan staten och kyrkan separerades men ändå har kristendomen fortfarande en betydande roll för den svenska samhällsstrukturen. Kristendomen har präglat uppbyggnaden av det svenska samhället och trots en minskande betydelse för merparten av Sveriges befolkning är kristendomen fortsatt en del av den svenska tanketraditionen genom det kulturarv religionen fört med sig.⁴

Svenska kyrkan var under lång tid det enda tillåtna religiösa samfundet i Sverige men i början av 1900-talet började allt fler ifrågasätta den religiösa ordningen och religionens plats i samhället öppnades upp för diskussion.⁵ År 1951 infördes en lag om religionsfrihet i Sverige. I och med detta tilläts för första gången fritt utträde ur Svenska kyrkan och antalet religiösa samfund växte, både inom andra kristna inriktningar och inom andra religioner. Denna utveckling fungerade även som startskott för debatten om relationen mellan kyrkan och staten.⁶ Sedan 1970-talet har antalet medlemmar i Svenska kyrkan minskat från 95,2 procent av befolkningen år 1972 till 63,2 procent år 2015.⁷ Från och med år 1996 föds inte längre barn som medlem i en församling inom Svenska kyrkan, sedan dess väljer istället föräldrarna aktivt medlemskap för sina barn genom dopet. Därefter, år 2000, skedde den största förändringen då separationen mellan kyrkan och staten fullbordades och Sverige officiellt blev en sekulariserad nation.⁸ Medlemsantalet i Svenska kyrkan fortsätter att sjunka, men endast med omkring en procent om året. Deltagandet i kyrkliga aktiviteter, liksom dop och konfirmation, har även det sjunkit de senaste 40 åren. Antalet dop och konfirmationer har under denna tid minskat med 44 respektive 67 procent.⁹

Sverige är alltså sedan snart 17 år tillbaka officiellt ett sekulariserat samhälle, i den meningen att det inte finns någon statsreligion, och anses av flera vara det mest sekulariserade landet i världen. Trots det är över 60 procent av befolkningen fortfarande medlemmar i landets största religiösa samfund, antalet andra religiösa samfund och föreningar fortsätter att växa samtidigt som privatreligiositeten breder ut sig allt mer. I den här studien vill jag undersöka på vilket sätt religion kan fortsätta spela en viktig roll för människor genom den kultur vi lever i. Jag vill ta reda på hur kristendomens kulturarv påverkar människor i deras vardag och för de beslut de fattar. Medlemskapet i Svenska kyrkan är något som intresserar och förbryllar mig, jag vill undersöka vilka motiv som ligger bakom beslutet att vara medlem i det religiösa samfundet. Idag blir en person medlem i Svenska kyrkan genom dopet och man bekräftar detta medlemskap vid

¹ Andersson & Sander 2015; 25

² Svenska kyrkan i siffror (elektronisk) <https://www.svenskakyrkan.se/statistik> (2016-10-28)

³ Svenberg & Westerlund 2013; 92

⁴ Skogar 1999

⁵ Svanberg & Westerlund 2013; 87-91

⁶ Brohed 2005; 193

⁷ Svenska kyrkan i siffror (elektronisk) <https://www.svenskakyrkan.se/statistik> (2016-10-28)

⁸ Brohed 2005; 203

⁹ Svenska kyrkan i siffror (elektronisk) <https://www.svenskakyrkan.se/statistik> (2016-10-28)

konfirmationen. Jag kommer därför att fokusera på dessa två handlingar. Jag vill studera besluten bakom valet att genomgå ett dop eller en konfirmation, jag vill ta reda på vilka motiv som ligger bakom dessa beslut. Detta är därför en kvalitativ studie med ansatsen att på djupet undersöka på vilket sätt kristendomen idag kommer till uttryck för människor i det sekulariserade Sverige.

2. Syfte och frågeställning

Syftet med detta arbete är att undersöka motiven bakom beslutet att bli medlem i Sveriges största religiösa samfund Svenska kyrkan. Medlemskap uppnås genom dop och konfirmation och det är därför dessa handlingar som kommer att studeras. Målet med studien är att presentera vilka motiv som kan ligga bakom en persons beslut att genomgå ett dop eller en konfirmation och hur dessa beslut påverkats av det kristna kulturarvet. Syftet med studien kommer att uppnås med hjälp av följande frågeställningar:

- Hur påverkar det kristna kulturarvet ungdomar och unga vuxna i deras beslutsfattande?
- Vilka motiv ligger bakom ungdomars beslut att genomgå en konfirmation eller att inte göra det?
- Vilka motiv ligger bakom unga vuxnas beslut att låta sina barn döpas eller att inte göra det?

3. Disposition

Denna uppsats är indelad i ett antal olika kapitel för att tydliggöra strukturen för studien. Efter ett inledande avsnitt där undersökningens ämne presenteras och motiveras följer en beskrivning av undersökningens syfte och vilka forskningsfrågor som ställts för att uppnå detta. Därefter kommer ett avsnitt de metoder som använts för datainsamling och analys diskuteras. I avsnitt fem presenteras en forskningsbakgrund där kvantitativ data lyfts fram för att skapa en förståelse för studiens huvudsakliga ämnen. Efter detta kommer själva resultatet av undersökningen, där presenteras det kvalitativa material som samlats in genom intervjuer. Resultatet följs av en analys av detta material, där forskningsfrågorna besvaras. Slutligen finns även en kort diskussion kring studiens innehåll och vilken vidare forskning som skulle kunna fördjupa ämnet ytterligare. Uppsatsen avslutas med en referensförteckning och ett avsnitt där bilagor med protokoll och så vidare från undersökningen återfinnas.

4. Metod

Då min studie bygger på att undersöka motiven bakom människors beslut kommer den att genomföras med kvalitativa metoder där specifika perspektiv på det valda ämnet kan synliggöras. Kvalitativ forskning belyser orden snarare än kvantifierad data, i siffror och figurer, och påverkas av samspelet mellan individer.¹⁰ Med ord vill jag beskriva hur det kristna kulturarvet påverkar ungdomar och unga vuxna i deras beslutsfattande och förklara på vilket sätt de motiverar sina beslut.

I denna uppsats kommer emellertid både kvalitativ och kvantitativ data att presenteras, den innehåller beskrivningar av individers ord och formuleringar jämsides med kvantifierade, statistiska data. Syftet med detta är att ge en mer överskådlig bild och fler perspektiv av ämnet som studeras. De kvantitativa data som presenteras kommer framförallt att fungera som en konstruktion för bakgrundsförståelsen för fenomenen som studien belyser. Vidare kommer de kvalitativa data som samlats in stå för tonvikten av studiens resultat och vara strukturen för analysen som följer.¹¹ Målet med denna studie är att beskriva hur ungdomar och unga vuxna påverkas av det kristna kulturarvet genom att undersöka motiven bakom deras beslut. Genom detta syfte står det klart att det är individers ord, formuleringar och uttryck som står i centrum för resultatet. Då detta är målet är det givet att kvalitativa metoder bör användas för insamlingen av data. Den kvalitativa data som presenteras i uppsatsens resultatdel är insamlat via intervjuer med ungdomar och unga vuxna.¹²

Efter att data samlats in genom intervjuer genomförs en sammanställning av denna som sedan presenteras i uppsatsen. Detta kommer genomföras genom ljudinspelning av intervjuerna och kategorisering av resultatet för att göra materialet möjligt att analysera.¹³ Materialet som presenteras i resultatavsnittet är mestadels kvalitativ. Att analysera kvalitativ data kan vara problematiskt då både forskarens och deltagarens personliga förförståelse för ett ämne kan färga materialet som samlas in.¹⁴ Därför kommer analysen utgå från ett hermeneutiskt perspektiv, där forskaren försöker tolka den information som deltagaren lämnar utifrån deltagarens perspektiv.

4.1 Intervjuer

En stor del av de data som presenteras och analyseras i denna uppsats är insamlat genom intervjuer. Då deltagarnas upplevelser och formuleringar av de fenomen som undersöks ska stå i fokus är intervjuerna semistrukturerade. Detta innebär att ett antal huvudfrågor förberetts innan intervjuerna men de genomförs på ett flexibelt sätt för att kunna följa samtalets utveckling. På så vis överlåter jag som intervjuledare en del av kontrollen till deltagarna så att även dem kan styra en del av informationen som lämnas. I mina semistrukturerade intervjuer utgår jag från samma huvudfrågor och teman men genom att deltagarna har en del av kontrollen och kan styra samtalet kan de skapa en mer personlig anknytning till ämnet. Alla intervjuer som genomförts ser därför något

¹⁰ Bryman 2008; 340-341

¹¹ Bryman 2008

¹² Lantz 2013; 37

¹³ Kvale 1997; 155-158

¹⁴ Bryman 2008

olika ut.¹⁵ Då syftet med min studie är att belysa personliga motiv kring ett bestämt fenomen passar denna intervjuform bra. Intervjuerna utfördes på något olika sätt i anknytning till de två huvudämnena i studien; dopet och konfirmationen. Beträffande dopet intervjuas unga vuxna om deras beslut att döpa eller att inte döpa sina barn, dessa intervjuer har gjorts med en eller två personer åt gången. Detta beror på att dopet oftast är ett gemensamt beslut mellan föräldrarna, jag anser därför denna metod rimlig.

När det gäller konfirmationen genomfördes intervjuerna istället i små grupper, med fyra till sex personer per intervjutillfälle. Att intervju i grupp på detta sätt brukar kallas för intervju i fokusgrupp. Genom att intervju i grupp skapas ett samspel inte bara mellan intervjuledare och deltagare utan även deltagarna emellan. Genom detta kan en mer spontan och affektiv diskussion uppkomma.¹⁶ Deltagarna inspireras av varandra och tankegångar kan utvecklas vidare.¹⁷ Då informanterna i detta fall är 14- och 15-åringar tror jag att denna intervjuform även kan hjälpa till att skapa en trygghet. Genom att ungdomarna intervjuas i grupp behöver ingen känna sig utpekad eller isolerad och de kan ta stöd av varandra under samtalet. Det som kan vara negativt med metoden att intervju i fokusgrupper är att någon i gruppen kan vara allt för dominant i samtalet eller att gruppkonstellationen skapar en otrygghet på grund av dolda hierarkier.¹⁸ Jag har därför varit noga med grupsammansättningen och att behålla kontrollen över samtalets styrning under intervjuerna. Genom noggranna förberedelser hoppas jag även kunnat inbringa en trygghet som möjliggjort en öppenhet mellan mig som intervjuledare och deltagarna.

Intervjumaterialet är sedan uppstrukturerat och kategoriserat utifrån dess kontext för att sedan kunna presenteras, analyseras och diskuteras. Materialet komprimeras och fokuseras, tolkas och kategoriserar för att bli mer översiktlig och begriplig.¹⁹ Att analysera kvalitativa data är att söka mönster och bilda dimensioner som speglar innehållet av materialet.²⁰ Detta arbete har fortgått genom hela studien och min förståelse för fenomenen har fördjupats, vilket i sin tur lett till att nya mönster kunnat upptäckas, vilket fört arbetet vidare. Urvalet av intervjudeltagare har gjorts genom kontakter jag har med ungdomar och unga vuxna som är nyblivna föräldrar. Totalt har 35 ungdomar från klass 8 och 9 på skolan i samhället där jag bor intervjuats om deras tankar kring konfirmationen. Kring dopet har jag intervjuat sju nyblivna föräldrar som jag fått kontakt med via arbete och vänner.

¹⁵ *How to... Conduct interviews* (elektronisk)

<http://www.emeraldgroupublishing.com/research/guides/methods/interviews.htm> (2016-10-26)

¹⁶ Kvale 1997; 97

¹⁷ Dahlin, Olov (föreläsning) *Kvalitativa och kvantitativa metoder* (2015-02-12)

¹⁸ Dahlin, Olov (föreläsning) *Kvalitativa och kvantitativa metoder* (2015-02-12)

¹⁹ Kvale 1997; 170-172

²⁰ Lantz 2013; 139-140

4.2 Teoretiska perspektiv

Denna studie genomförs utifrån ett induktivt perspektiv då jag inte genom att besvara mina forskningsfrågor söker uppfylla en specifik teori. En induktiv ansats fokuserar istället på att fastställa en teori utifrån det material som samlas in under studien och vilka analytiska slutsatser som kan dras utifrån detta. Teorin blir således resultatet av undersökningen.²¹ Utifrån det material som samlats in genom intervjuer genomför jag en analys av de kategorier av motiv som intervjuerna resulterat i. Under studiens gång har jag arbetat utifrån en hypotes där kristendomen antagit en ny roll i samhället via det kulturella arv som religionen fört med sig.

Analysen av de kvalitativa data som samlats in genom intervjuer utgår från ett hermeneutiskt perspektiv där jag försöker tolka informationen utifrån informantens synvinkel. Hermeneutiken kommer ursprungligen från teologin och används som teori och metod i samband med tolkning av människors handlingar. Syftet med en hermeneutisk analys är att belysa meningen av ett material utifrån informantens perspektiv.²² I denna studie är således uppgiften att beskriva ett antal individers motiv utifrån deras synsätt och förståelse för ämnet.

Genom ett hermeneutiskt perspektiv kan både min och deltagarnas förförståelse inom ämnet bidra till hur det insamlade materialet tolkas av mig. Enligt den hermeneutiska ansatsen går det inte att beskriva verkligheten exakt som den är, den kan endast beskrivas utifrån en förståelse för hur den skulle kunna vara.²³ För denna studie innebär detta att jag inte kan beskriva en unik sanning för hur det kristna kulturarvet påverkar ungdomar och unga vuxna. Min ansats är istället att utifrån ett antal deltagares redogörelser kunna presentera en sammanfattande beskrivning av hur det kristna kulturarvet kan, och skulle kunna, påverka ungdomar och unga vuxna. Vid en hermeneutisk analys av kvalitativ data bör även den så kallade hermeneutiska kedjan tas i betänkande. Detta innebär att den ursprungliga informationen tolkats i flera led innan den blir till dessa ord på ett papper, vilket kan ha förändrat den.²⁴ I ett intervjuscenario ska först ämnet och den ställda frågan tolkas av deltagaren, därefter ska dennas svar tolkas av mig som intervjuledare för att jag ska kunna föra samtalet vidare. Jag ska sedan tolka en ljudinspelning, transkribera det som sagts och sedan koncentrera materialet för att kunna extrahera de viktiga aspekterna. Genom hela detta arbete är det viktigt att med hjälp av hermeneutikens teoretiska riktlinjer för att misstolka materialet så lite som möjligt, för att kunna ge en så sann bild av verkligheten som möjligt.

²¹ Bryman 2008; 27-28

²² Bryman 2008

²³ Dahlin, Olov (föreläsning) *Kvalitativa och kvantitativa metoder* (2015-02-12)

²⁴ Dahlin, Olov (föreläsning) *Kvalitativa och kvantitativa metoder* (2015-02-12)

4.3 Reliabilitet och validitet

Reliabilitet och validitet är två viktiga aspekter som medverkar för att göra forskning seriös och trovärdig. Reliabiliteten för en studie beror på dess tillförlitlighet och validiteten på dess giltighet. Dessa två begrepp innefattar alltså ett mått på om studien lyckats genomföras på det sätt som var tänkt och att materialet *representerar rätt sak på rätt sätt*.²⁵ Reliabilitet är en beskrivning av hur trovärdig en studie är. För detta arbete avgörs reliabiliteten av hur verklighetsnära jag kan beskriva deltagarnas beskrivningar av de ämnen jag studerar, hur trovärdig min analys är och hur trovärdiga de slutsatser som dras utifrån detta är. En studies validitet beskriver hur väl syftet med arbetet uppnåtts. Validiteten av min studie beror på hur väl jag lyckas undersöka det jag haft som syfte att undersöka, alltså till vilken grad jag lyckas besvara mina forskningsfrågor.

Målet med denna studie är att ge en så sann bild av hur det verkligen är som möjligt. Då studien bygger på att visa individuella perspektiv och motiv kring ett fenomen på ett kvalitativt sätt innebär arbetet en viss mängd tolkande. För att reliabiliteten av studien inte ska försämrats är det viktigt att det tolkande arbete genomförs på ett korrekt sätt. För detta ändamål finns den hermeneutiska kedjan som en påminnelse, genom att ha den som stöd kan misstolkningar av materialet undvikas och reliabiliteten upprätthållas.²⁶

4.4 Etiska aspekter

Genomförandet av all forskning kräver ett etiskt förhållningssätt. Då denna studie dessutom bygger på personliga motiv i privata frågor är vidhållandet av ett etiskt perspektiv extra viktigt.²⁷ En stor del av det material som studien bygger på har samlats in genom intervjuer. Vid genomförandet av en intervju är det flera olika etiska aspekter som ska tas i beaktande. Fyra huvudaspekter är informationsaspekten, nyttjandaspekten, samtyckesaspekten och konfidentialitetsaspekten. De två först nämnda aspekterna handlar om att alla som deltar i undersökningen ska vara väl informerade om vad studien handlar om och vad materialet ska användas till. De två senare berör hur alla som deltar gör det av egen fri vilja och att deras deltagande kommer att behandlas konfidentiellt.²⁸ Som intervjuledare är det viktigt för mig att skapa ett förtroende till deltagarna, detta kan uppnås genom att lyssna noga, interagera med deltagarna, visa uppriktigt intresse för det dem berättar och visa sympati för att det ämne intervjuerna berör kan vara känsligt att prata om.²⁹ Då jag under mina intervjuer berört ämnen som för många anses vara både personliga och privata är detta extra viktigt i mitt arbete. Min ansats är att upprätthålla det etiska perspektivet av min studie genom noggranna förberedelser inför intervjuer, en väl genomarbetad behandling av det material som samlas in och en konsekvent och noggrann hantering av källor.

²⁵ Backman, Gardelli, Gardelli & Person 2012; 294-295

²⁶ Dahlin, Olov (föreläsning) *Kvalitativa och kvantitativa metoder* (2015-02-12)

²⁷ Kvale 1997

²⁸ Dahlin, Olov (föreläsning) *Kvalitativa och kvantitativa metoder* (2015-02-12)

²⁹ *How to... Conduct interviews* (elektronisk)

<http://www.emeraldgroupublishing.com/research/guides/methods/interviews.htm> (2016-10-26)

4.5 Begrepp

Utgångsläget för denna studie anknyts till ett antal begrepp. För att tydliggöra betydelsen av dessa följer här en kort beskrivning av hur begreppen används under arbetet och hur de definieras.

Kultur är ett begrepp som används för att beskriva människors sätt att leva; deras verklighetsuppfattning, ideologiska övertygelser och idéer kring normer och sedvänjor. Begreppet innefattar människors uppfattning av språk, religion, etnicitet, kön, klass och sexualitet och traditioner inom till exempel mänskliga relationer, socialisationer, mat och kläder.³⁰ I denna uppsats används begreppet främst för att beskriva en övergripande svensk kultur som innefattar alla människor som lever i det svenska samhället, till vilken grad vi själva upplever oss vara en del av denna kultur beror på vår bakgrund. Jag vill bibehålla en öppen definition av begreppet *svensk kultur*, då det inte finns en självklar definition av det. För denna studie fyller begreppet ett syfte genom att beskriva en övergripande gemensam kontext av traditioner, normer, värden och värderingar.

Sekularism är ett begrepp som myntades i mitten av 1800-talet och innebar då ett institutionellt avkristnande av samhället. Hundra år senare blev begreppet populärt i debatten kring religionens varande eller ickevarande som statlig angelägenhet. Sekularismens förespråkare menade att vi genom den skulle lämna tradition och vidskepelse bakom oss för att ge plats åt förnuft och rationalitet. Sekularisering i ett samhälle kan definieras på olika sätt, dels kan ett land vara sekulariserat då staten är religiöst neutral, såsom Sverige officiellt blev i och med separationen från statsreligionen år 2000. Vidare kan sekularisering även mätas efter hur stor del av befolkningen som är religiösa och till vilken grad religioner påverkar samhällsutvecklingen.³¹ I denna uppsats kommer begreppet sekularisering främst användas som benämning för separationen mellan staten och kyrkan år 2000, men även som ett mått på religiositeten bland den svenska befolkningen.

Kristendomen är den största religionen i Sverige och var under lång tid den enda tillåtna religiösa tron för den svenska befolkningen. Kristendomen nådde Sverige på 800-talet, då i katolsk form. Under reformationen på 1500-talet övergick Sverige till den lutherska protestantismen som fram till 1951, då religionsfrihetslagen kom, var den enda statligt tillåtna religiösa tron. Således har kristendomen haft en stark prägel på Sveriges historia och samhällsutveckling.³² Då jag i denna uppsats använder begreppet kristendomen är det den protestantiska kristendomen som jag avser.

Kulturarv är alla materiella och immateriella uttryck som finns som på något sätt påverkats av människan, såsom föremål, konstruktioner, strukturer, traditioner och kunskaper.³³ I denna uppsats kommer begreppet representera något som påverkar vår kultur och hur vi lever våra liv genom ett traditionsbundet arv. Kristendomen har fortsatt stor inverkan på den svenska samhällsstrukturen genom det kulturarv som den religiösa tron fört med sig. Stora delar av den tanketradition som leder i denna del av

³⁰ Andersson & Sander 2015; 55-56

³¹ Andersson & Sander 2015

³² Svanberg, Ingvar och Westerlund David (red.) (2013) *Religion i Sverige*. Stockholm: Dialogos

³³ *Kulturarv* (elektronisk) <http://www.raa.se/kulturarvet/> (2016-10-28)

världen går att härleda ur den kristna läran. Det kristna kulturarvet är därför inget vi kan bortse ifrån, förståelsen av det är en del av förståelsen av oss själva.³⁴

Dopet och *konfirmationen* är handlingar som sammankopplas med en individs medlemskap i ett kristet samfund, till exempel Svenska kyrkan. Genom dopet blir man medlem i en församling och vid konfirmationen bekräftas detta medlemskap. De flesta som döps gör det inom sitt första levnadsår och att konfirmera sig görs i allmänhet vid 15 års ålder. År 2015 döptes 52 378 personer och 28 694 personer konfirmerade sig.³⁵

Kulturreligiositet är ett begrepp som främst används i uppsatsens analysdel. Begreppet bygger på begreppet kulturkristen som Birgit Lindgren Ödén använder i sin avhandling från år 2015. Kulturkristen är en person som inte identifierar sig som troende men ändå är medlem i ett kristet samfund, som Svenska kyrkan, då den känner en samhörighet med kristna traditioner.³⁶ Jag har under uppsatsarbetets gång använt begreppet kulturreligiositet som en arbetshypotes för att söka svaren på mina forskningsfrågor.

³⁴ Skogar 1999; 320-325

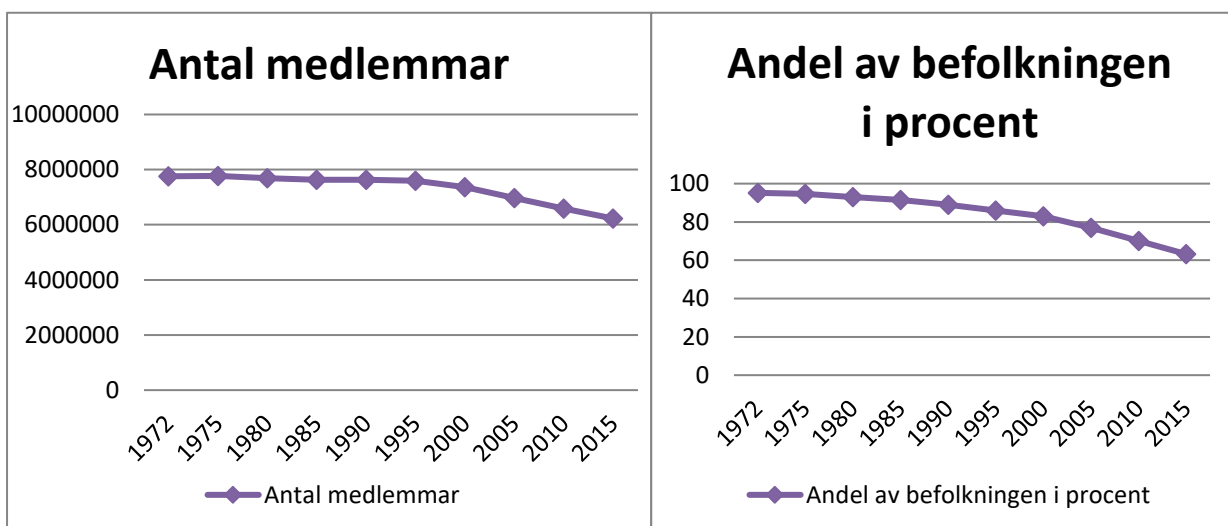
³⁵ Svenska kyrkan i siffror (elektronisk) <https://www.svenskakyrkan.se/statistik> (2016-10-28)

³⁶ Lindgren Ödén 2015; 174

5. Forskningsbakgrund

Sedan år 2000 är Sverige en sekulariserad nation, vilket innebär att staten ska vara neutral i trosfrågor och att landet saknar en statsreligion. Innan dess har kristendomen dominerat den religiösa marknaden i över 1000 år och således haft stor påverkan på den svenska samhällsuppbyggnaden. Under 1500-talet blev den protestantiska kristendomen statsreligion och var så fram till separationen mellan stat och kyrka vid milleniumskiftet. Svenska kyrkan var under denna tid statskyrka och under lång tid det enda tillåtna religiösa samfundet i Sverige. Fram till år 1951 var medlemskap i Svenska kyrkan obligatoriskt för alla svenska medborgare och ända fram till år 1996 blev alla svenskar automatiskt medlemmar i samfundet vid födseln. Beroende på dessa förändringar har medlemsantalet i Svenska kyrkan minskat och ligger idag på cirka 60 procent av befolkningen. Med tanke på att Sverige som nation varit sekulariserat i snart två decennier är dock denna siffra hög. Till följd av de drastiska förändringar som skedde under 1900-talet har Svenska kyrkan tvingats till förändring, och kanske är det en lyckad utveckling av kyrkan som gjort att många gamla medlemmar stannar kvar samtidigt som nya fortsätter att tillkomma.³⁷ På Svenska kyrkans hemsida går att läsa *Svenska kyrkan är ett kristet samfund med tvåtusen år gamla traditioner. En kyrka förankrad i samhället och samtidigt i ständig utveckling.*³⁸ Detta citat beskriver Svenska kyrkan så som den formats av sin historia; en viktig del av den svenska samhällsuppbyggnaden samtidigt som den beroende på samhällets progression måste utvecklas för att fylla nya ändamål i samhället.

Sedan år 1972 har medlemsantalet minskat från 95,2 procent av befolkningen, motsvarande 7 754 784 personer, till 63,2 procent, motsvarande 6 225 091 personer år 2015.³⁹ Denna minskning illustreras i figur 1.

Figur 1: Utvecklingen i antal medlemmar i Svenska kyrkan mellan åren 1972 och 2015 och andel av befolkningen med medlemskap mellan åren 1972 och 2015.⁴⁰

³⁷ Svanberg, Ingvar och Westerlund David (red.) (2013) *Religion i Sverige*. Stockholm: Dialogos

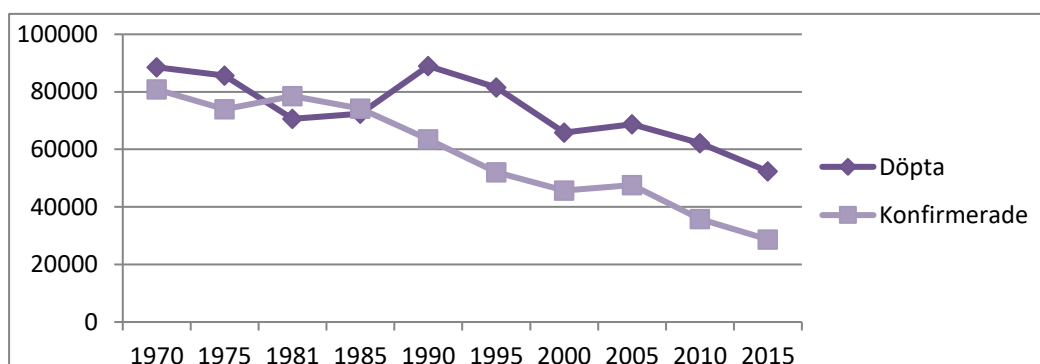
³⁸ *Välkommen som medlem* (elektronisk) <https://www.svenskakyrkan.se/valkommen-som-medlem> (2016-10-28)

³⁹ *Svenska kyrkan i siffror* (elektronisk) <https://www.svenskakyrkan.se/statistik> (2016-10-28)

⁴⁰ *Svenska kyrkan i siffror* (elektronisk) <https://www.svenskakyrkan.se/statistik> (2016-10-28)

Utvecklingen är stabil med undantag av något större förändringar som skedde i slutet av 1990-talet. Dessa förändringar har sin grund i reformerna som genomfördes åren 1996 och 2000. Bortfallet av medlemmar 1996 är naturligt då ingen längre föddes som medlem och minskningen 1999 beror på att många valde att upphöra sitt medlemskap inför kyrkans separation från staten vid millenniumskiftet.

Enligt flera olika definitioner av begreppet sekularism anses Sverige vara sekulariserat, på statlig nivå är landet icke-religiöst. Trots det stiger antalet religiösa föreningar och privatreligiositet blir ett allt mer frekvent använt begrepp.⁴¹ Genom globaliseringen influeras vi av religiösa strömningar från hela världen och samtidigt fick Sveriges största religiösa samfund, Svenska kyrkan, över 50 000 nya medlemmar under år 2015.⁴² Under de senaste två decennierna har detta medlemskap krävt en aktiv förfrågan och en invigningsceremoni i form av dopet. Utvecklingen av antal dop och konfirmationer i Svenska kyrkan sedan år 1970 illustreras i figur 2.

Figur 2: Utvecklingen av antal dop och konfirmationer under perioden 1970-2015.⁴³

Diagrammet visar att både antalet dop och konfirmationer minskat sett över hela perioden medan båda handlingarna även ökat under stunder och haft toppar. Intressant att notera är framförallt ökningen av dop år 1990 och konfirmationer år 2005 och den drastiska minskningen av dop i slutet av 1990-talet. De första två förändringarna hänger ihop genom att det är samma barn som döptes år 1990 som konfirmerades 15 år senare, år 2005. Noterbart är dock att det under denna period, i skiftet mellan 1980- och 1990-talet pågick en babyboom i Sverige vilket resulterade i ett stort antal möjliga kandidater att döpas och konfirmeras.⁴⁴ Den tredje intressanta förändringen, den drastiska minskningen av dop i slutet av 1990-talet, visar att intresset bland föräldrar att låta sina barn vara medlemmar av Svenska kyrkan inte ökade då det blev upp till dem att avgöra. Denna utveckling stämmer överens med den som framgår av diagrammet i figur 1; att ett stort antal medlemmar aktivt valde att lämna kyrkan under samma tidsperiod. Antalet döpta har alltså gått från 88 568 personer år 1970 till 52 378 år 2015 och antalet

⁴¹ Andersson, Daniel och Sander, Åke (red.) (2015) *Det mångreligiösa Sverige. Ett landskap i förändring*. Lund: Studentlitteratur

⁴² Svenska kyrkan i siffror (elektronisk) <https://www.svenskakyrkan.se/statistik> (2016-10-28)

⁴³ Svenska kyrkan i siffror (elektronisk) <https://www.svenskakyrkan.se/statistik> (2016-10-28)

⁴⁴ *Födda och döda 1960-2015 och prognos 2016-2060* (elektronisk) http://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningsframskrivningar/Befolkningsframskrivningar/14498/14505/Aktuell-befolkningsprognos/Sveriges-framtida-befolkning-20152060/91828/ (2016-10-28)

konfirmander från 80 820 år 1970 till 28 694 personer år 2015. Slutligen går det även att notera att det år 1970 var nästan lika många konfirmationer som dop i Sverige medan det år 2015 bara var drygt hälften så många konfirmationer som dop. Både i antal och i förhållande till varandra har alltså antalet konfirmationer minskat kraftigare än dopen.

Sverige är ett av världens mest sekulariserade länder. Det visar flera olika studier där olika definitioner av begreppet sekularism har använts.⁴⁵ Framförallt framstår Sverige som sekulariserat och ickereligiöst i frågan om huruvida religion spelar en betydande roll i befolkningens vardagsliv. Bara en minoritet, cirka 20 procent av befolkningen, svarar *ja* på denna fråga.⁴⁶ Endast 13 procent av svenskarna beskriver sig själva som religiösa, samtidigt som hela 42 procent benämner sig själva som sekulariserade. Trots detta är en majoritet av befolkningen fortfarande medlemmar av, och betalar skatt till, landets största trossamfund, Svenska kyrkan. Dessutom deltar fortfarande många svenskar i kristna passageriter, såsom dop och konfirmation, vilket kunde noteras i figur 2 ovan. Detta tyder på motsatsen till att Sverige skulle vara sekulariserat, religionen påverkar fortfarande en stor del av befolkningen i deras vardagsliv.⁴⁷ En teori till varför studier ändå visar att Sverige skulle vara sekulariserat är de nya uttrycksformer som religioner tar, till exempel genom privatreligiositet, vilket är svårare att mäta i kvantitativa former.⁴⁸ Detta tyder dock på en viss förvriddning av den allmänna självbilden i Sverige. Denna förvriddning skulle kunna bero på definitionsproblematiken som finns kring både begreppet religion och begreppet sekularism.⁴⁹ Beroende på hur begreppen definieras kommer även antalet människor som identifierar sig enligt dem förändras. Det kan även vara så att vi undermedvetet påverkas mer av vår kultur och tradition än vad vi själva vill inse.

Eva Reimers skrev år 1995 en avhandling kring dopet och dess betydelse i Sverige. Hon ville beskriva hur en religiös handling kan anammas och utföras av människor som identifieras, både av sig själva och av andra, som sekulariserade. Reimers visade genom sin studie att många ansåg dopet vara en viktig och meningsfull händelse i livet och att genomförandet av denna handling gjordes utifrån lojalitet och tillit, som en handling för integration. Hon menade att Svenska kyrkan inte enbart är representanter för den kristna tron utan även för grundläggande sociala värden, beteenden och värderingar. Reimers drog slutsatsen att en handling som dopet kunde genomföras utan direkt anknytning till dess religiösa betydelse. Hon menade att den religiösa diskursen blivit sekulariserad, men inte det religiösa utövandet.⁵⁰

Det kristna kulturarvet är en del av det svenska samhället och Sveriges historia. Den kristna protestantismen har varit majoritetsreligion i Sverige under hela den tid då det moderna svenska samhället byggts upp och formats, den har på så vis påverkat strukturen.⁵¹ Genom sitt starka fäste har religionen blivit en del av kulturen och det är därför svårt att skilja dem åt. Definitionsproblematiken kring alla dessa begrepp,

⁴⁵ Zuckerman 2009; 56

⁴⁶ Palm & Trost 2000; 108

⁴⁷ Zuckerman 2009; 55-56

⁴⁸ Lindgren Ödén 2015;173-174

⁴⁹ Andersson & Sander 2015

⁵⁰ Reimers 1995

⁵¹ Skogar 1999

religion, sekularism, kultur och tradition, gör att det inte går att separera dem från varandra. Det är omöjligt att säkert säga vad som hör till vilken kategori då de alla är sammanlänkade och influerade av varandra. Trots att dopet och konfirmationen är kristna handlingar och således strikt religiösa är de även en del av våra traditioner, en del av vår kultur. Detta gör det möjligt för oss att välja om vi vill genomföra dessa handlingar eller ej, oberoende av om vi väljer att identifiera oss som religiösa eller sekulariserade.

6. Resultat

I detta kapitel kommer materialet från intervjuerna att presenteras. Resultatet har delats in i två avsnitt under rubrikerna *Dopet* och *Konfirmationen*, för att särskilja de två handlingarna, och intervjuerna som gjorts inom respektive ämne, på ett tydligt sätt. I avsnittet om dopet presenteras resultatet av de fem intervjuer med nyblivna föräldrar som genomförts. Resultatet som blev av de sju intervjuer som hölls i fokusgrupper av fyra till sex ungdomar i klass 8 och 9 presenteras i avsnittet om konfirmationen. Alla intervjuer har utgått från ett och samma intervjuprotokoll⁵² men har via sin semi-strukturerade form sedan utvecklats åt något olika håll. Detta har medfört att vi under vissa dopintervjuer även berört ämnet konfirmation och tvärt om, då handlingarna är nära sammankopplade. Allt material presenteras dock i anslutning till intervjuernas huvudämne och inte strikt utifrån vilket tema som berörts. Genom hela kapitlet använder jag mig av kursiv stil för att tydliggöra deltagarnas citat från intervjuerna.

6.1 Dopet

Dopet är för många ett tillfälle att fira ett nytt tillskott i familjen, då släkt och vänner kan samlas. Detta faktum blev tydligt i och med de intervjuer som jag genomfört i ämnet för den här studien. Fem intervjuer har gjorts, med totalt sju nyblivna föräldrar, och resultatet av dessa presenteras här. Deltagarna i intervjuerna kommer vidare att benämnas som *mamma 1* och *2*, *pappa 1* och *föräldrapar 1* och *2*.

Under de fem intervjuerna deltar totalt sju föräldrar som berättar om deras beslut kring dop och deras barn. Barnen är nu mellan ett halvt och två år gamla, tre av dem är döpta och två av dem är det inte. Efter att jag beskrivit min studie och förklarat mitt intresse för ämnet får deltagarna inledningsvis beskriva deras tankar kring kristendomens inflytande över samhället och hur de anser att de påverkas av religionen i deras vardagsliv. Pappa 1 säger såhär;

Kristendomen har ju varit den största religionen i Sverige under väldigt lång tid, den är en del av Sveriges historia, jag menar under hela tiden som samhället byggts upp har ju kristendomen varit där. I min vardag tycker jag inte att religionen påverkar mig, men kanske finns värden och normer kvar som grundar sig i kristendomen, hur vi beter oss och bemöter varandra.

Pappa 1 menar alltså att kristendomen inte har något direkt inflytande över honom i hans vardag men påpekar också att det finns kvar ett arv från religionen i form av värden och värderingar som fortsatt formar vårt sätt att leva. Detta är ett exempel på hur kristendomen är en del av den svenska tanketraditionen. Genom den långa historia som kristendomen och det svenska samhället delar har de influerat och påverkats av varandra, därav lever en koppling till religionen kvar,⁵³ trots att många svenskar inte

⁵² Bilaga 1, se sida 31 i denna uppsats

⁵³ Skogar 1999

längre identifierar sig som religiösa.⁵⁴ Jag undrar även över hur deltagarna tänker kring mitt uppsatsämne och hur de skulle beskriva begreppet kulturarv. Mamma 1 berättar;

Ett exempel på det arv som finns kvar, som är väldigt tydligt är våra högtider och röda dagar, många av dem är kopplade till kristendomen. Men där sker det ju faktiskt också en förändring, det var väl inte så många år sedan som pingst slutade vara röd dag och sjätte juni blev det istället? Men över lag så är ju många röda dagar kristna högtider.

Det deltagarna beskriver är en bild av kristendomen som många svenskar har idag, något som är en del av vår historia, som lever kvar genom traditioner som uppmärksammas vid några speciella tillfällen varje år. I det vardagliga livet menar dem att de inte tänker särskilt mycket på kristendomen och dess betydelse för hur de lever sina liv.

6.1.1 Tradition och framtida valmöjligheter

Ett barn, en ny familjemedlem, innebär att familjen lever vidare ännu en generation, och så även familjens traditioner. I de fem intervjuer som jag genomfört under den här studien har det framkommit att tradition är det viktigaste motivet till varför föräldrar väljer att döpa sina barn. Mamma 2 beskriver det såhär;

Det är en tradition i min familj att döpa barnen, jag är döpt och därför ville jag även döpa vår dotter. I min mans släkt, som är samer, tillhör det kulturen på ett ännu tydligare sätt. Att bevara kristna traditioner är för honom och hans familj en del i att bevara den samiske kulturen, vilket känns lite konstigt med tanke på hur samerna tvingades bli kristna från början. Men det känns iallafall som ett bra beslut, det känns som att det är ett bra sätt att välkomna ett nytt litet barn.

De fyra av deltagarna som har valt att döpa sina barn uttrycker alla att de till viss del gjort det av traditionsskäl. Pappan i föräldrpar 2 säger att *när vi fick barn kändes det självklart att hon skulle döpas* och mamman berättar att *vår dotter hade på sig en dopklänning som varit i min familj i över 100 år, alla som burit den har sina namn broderade på underkjolen*. Vidare förklarar även mamma 1 att *alla i våra släkter är nog döpta, det kändes naturligt att vår son också skulle döpas, det förväntades nog av släkten också, att de skulle få komma på dop*.

Förutom traditionsskälet uttrycks under intervjuerna också att ett skäl för dopet kan vara att ge barnet en valmöjlighet. De anser att de genom att ge barnet ett medlemskap i Svenska kyrkan ser till att barnet senare i livet har möjligheten antingen att förbli medlem eller att själv ta beslutet att lämna. Mamma 1 förklarar såhär;

Varken jag eller min man är troende men vi är döpta och vi båda har konfirmerat oss, jag tror jag tänkte så att jag ville döpa vår son för att ge honom valet när han

⁵⁴ Zuckerman 2009; 55-56

blir större. Då kan han välja om han vill vara med i kyrkan eller inte och han kan konfirmera sig om han vill det.

Det är möjligt att påbörja konfirmationsundervisningen utan att vara döpt. Konfirmanden får då döpas under tiden för undervisningen så att den genomgått dopet innan den faktiska konfirmationen. Att döpas som tonåring eller vuxen är inte vanligt men det är heller inte direkt sällsynt, under år 2015 genomfördes knappt 9 000 dop av tonåringar och vuxna i Svenska kyrkan.⁵⁵ Trots detta uttrycker flera av föräldrarna denna tanke, mamman i föräldrpar 2 säger att *det var en kille som döptes dagen innan konfirmationen i min konfirmandgrupp, det var jobbigt för honom att han inte döptes som barn. Genom att döpa vår dotter kan hon göra som hon vill senare.* Det finns alltså inga tekniska grunder bakom detta motiv till varför dessa deltagare valt att döpa sina barn, däremot verkar det finnas känslomässiga. Jag funderar över detta skäl, dessa föräldrar tycks anse att en fråga kring livsåskådning för deras barn kommer att handla om att vara eller att inte vara kristen, genom ett medlemskap i Svenska kyrkan. Men är inte dagens spektra mycket större än så? Kan det inte innebära större valmöjligheter för barnet att inte bli döpt och därmed inte bli knuten till en specifik religion, och ett specifikt samfund? Blir det inte då lättare för barnet att utforska fler livsåskådningar och på så sätt hitta den som passar barnet bäst? Då jag uttrycker denna undran funderar deltagarna över det jag sagt. Mamma 1 säger sedan; *Kanske är det så men för mig är trots allt kristendomen vår religion, det är våra traditioner, jag uppskattar hur kristendomen är en del av kulturen och det vill jag föra vidare till min son.* Pappan i föräldrpar 2 säger;

Ingen av oss är religiösa men ändå är kristendomen en del av hur vi lever, då är den en del av vår dotters liv också. När hon blir större kan hon lära sig om andra religioner, och kanske välja att följa någon av dem men kristendomen är ändå på något sätt en del av oss och en del av henne.

Dessa deltagare ser således kristendomen som en naturlig del av dem själva och av samhället och tycker att den är viktig att föra vidare till ytterligare en generation. Vem ett barn växer upp till att bli styrs till viss grad av barnets egen vilja och vilka beslut det fattar längs vägen. Men barnets identitet påverkas till stor grad också av dess omgivning, den miljö det växer upp i och vilka människor som finns runt omkring. Utifrån vilka premisser som detta barn kommer att ta sina beslut är inget det kan bestämma på egen hand utan något det ärvt från tidigare generationer.⁵⁶ På så sätt kan deltagarna i mina intervjuer ha påverkats av det beslut som deras föräldrar tog angående deras dop och på samma sätt kommer det att påverka barnets framtida beslutsfattande. Det är ingen försäkran för vad beslutet kommer att bli men tidigare generationers intryck finns med i resonemanget, på ett eller annat sätt.

⁵⁵ Svenska kyrkan i siffror (elektronisk) <https://www.svenskakyrkan.se/statistik> (2016-11-16)

⁵⁶ Andersson & Sander 2015; 54-55

6.1.2 Tid att fira

Ett nytt tillskott i familjen i form av en liten bebis är något att fira, det anser de flesta nya föräldrar. Dessutom är det en tid då släkt och vänner gärna vill samlas för att hälsa på den nya familjemedlemmen och gratta de nyblivna föräldrarna. Pappan i föräldrapar 2 förklarar att detta var en av anledningarna till varför de valde att döpa sin dotter; *Vi har familj och släkt utspridda över hela landet men ville samla alla nu när vi fått vårt första barn, dopet kändes som ett bra tillfälle.* Mamman berättar även detta;

Min farbror dog bara någon månad innan vår dotter föddes så vi kände att vi vill göra något glädjande tillsammans med hela släkten, det var en tung tid efter det som hände. Min kusin, han som förlorade sin pappa, blev vår dotters gudfar, det kändes bra att ge honom en viktig del av dopet och i vår dotters liv. Han blev väldigt glad över det och det kändes ju så klart bra, han är bara 14 år.

Även de deltagare som berättar att de valt att inte döpa sina barn uttrycker en vilja att fira det nya tillskottet i familjen, mamman i föräldrapar 1 förklarar;

Varken jag eller min sambo är kristna och vi känner inget intresse av att döpa vår son. Vi har däremot funderat på vad man kan göra istället, det skulle ju vara roligt att fira att han äntligen har kommit och det är mycket släkt och vänner som vill komma och hälsa på. För två år sedan var vi på några vänners namngivningsfest, det tyckte jag var en rolig idé. Jag vet flera som valt att ha en sådan istället för att döpa sina barn och vi funderar på att göra så vi med. Det blir ju typ som ett dop fast man struntar i allt det religiösa och bara träffas och firar den lilla bebisen istället.

Pappa 1 säger att vi [han och barnets mamma] *ville inte döpa vår dotter, vi vill inte vara en del av den "kristna gemenskapen" så varför skulle vi vilja att våra barn var det?* Jag frågar om även de har funderat på att ha någon annan slags fest för dottern, han berättar; *nja alltså vi hade mycket släkt och vänner på besök när hon var liten, och vi åkte söder ut i somras för att träffa många i min familj. Vi kanske får ställa till med storkalas när hon fyller ett om en månad istället!* Föräldrapar 1 och pappa 1 är alltså de av deltagarna som valt att inte döpa sina barn. Det är även dessa tre som på något sätt involverat sin egen tro i beslutsfattandet och därför har religiösa skäl bakom sitt beslut. Utifrån vad några av de andra deltagarna berättat, att de genom dopet tänker att de ger sina barn möjligheten att välja själv, undrar jag om de föräldrar som valt bort dopet funderat något i dessa banor. Pappa 1 svarar;

Nja, jag ser det inte så, snarare fungerar dopet i så fall som en förväntan. Så klart har man lång tid på sig att diskutera tro med sina barn innan det är dags för konfirmationen. Men på samma sätt som det är enkelt att lämna kyrkan om barnet skulle vilja det är det ju lika enkelt att gå med, om min dotter nu skulle vilja det i framtiden. Än så länge är det mitt beslut och jag ser ingen anledning till varför

hon skulle behöva vara medlem i en kyrka som vi inte är med i, det beslutet får hon i så fall ta själv.

Även för de deltagare som valt att inte döpa sina barn går det alltså att förstå deras beslut utifrån barnets framtida valmöjligheter. Alla deltagare har fattat ett beslut kring dopet utifrån olika motiv, och flera av dem har utgått från en kombination av dessa för att avgöra vad som känns bäst för just dem och deras barn. Avslutningsvis kan dessa motiv sammanfattas som traditionsenliga, religiösa, viljan att fira en ny familjemedlem och viljan att ge sitt barn bra förutsättningar och valmöjligheter.

6.2 Konfirmationen

I detta avsnitt presenteras resultatet av intervjuerna om konfirmation, som genomfördes i fokusgrupper med mellan fyra och sex personer åt gången. Att det slutligen blev sju sådana intervjuer betyder att totalt 35 personer intervjuats om ämnet. I den presentation som här följer väljer jag att numrera grupperna från 1 till 7 och därefter benämna deltagarna enligt exemplet *pojke 1a*, där *1* innebär att pojken deltog i grupp 1 och *a* står för en individ i denna grupp.

Som inledning får deltagarna beskriva vad de anser kristendomen ha för betydelse för det svenska samhället, om religionen har någon betydelse för dem och vad de anser att ett kristet kulturarv kan vara. I fokusgrupperna diskuteras detta flitigt, flicka 1a menar att kristendomen knappast har någon betydelse för henne men efter att lyssnat lite på de övriga påpekar hon att många av våra högtider och röda dagar hör samman med religionen. Pojke 1a fyller på med att de i skolan firar och uppmärksammar kristna högtider. Flicka 1b säger *jo visst, vi firar jul, och det är ju kristet, men vi gör det bara för att det är mysigt och för att resten av Sverige gör det, vi gör inget som är speciellt kristet.*

Pojke 4b beskriver ett kulturarv som *något vi gör, något vi lever i* och flicka 4c beskriver det som något som lever vidare som traditioner. Jag fortsätter med att förklara utgångspunkten med min studie och vad begreppet kristet kulturarv har för betydelse för den. Vid den här punkten inflikar flicka 3a att *religionen påverkar oss säkert mycket mer än vad vi tror, man tänker ju inte på det, det är ju som en del av allt.* Detta citat beskriver hur många tänker kring kristendomen idag, som att den har sin plats i samhället men den får inte ett så stort utrymme. Björn Skogar beskriver det som att kristendomen är en del av vår tanketradition, religionen har varit en del av det samhälle vi lever i så länge att den påverkar vårt sätt att leva utan att vi märker det.⁵⁷

Intervjuerna går vidare och vi kommer in på huvudämnet, konfirmationen. Av de 35 personer som deltog vid dessa gruppintervjuer har 16 stycken valt att konfirmera sig. Totalt går 45 elever i klass 8 och 9 på den aktuella skolan, varav 21 stycken har konfirmerat sig. Detta innebär att nästan hälften av åttonde- och niondeklassarna har genomgått, eller ska genomgå, konfirmationen. I jämförelse med genomsnittet i hela landet är denna siffra hög. Jag frågar vad deltagarna tror att detta kan bero på och får ett antal olika svar. Pojke 2a säger att det kan ha att göra med samhällets storlek; *Byn är*

⁵⁷ Skogar 1999

liten så alla känner alla, hör man från de äldre eleverna att det var roligt blir man mer sugen på att göra det själv. Flicka 3a berättar att hon gjorde det lite för att det inte finns så mycket annat att göra på fritiden, för mig var det något kul att göra efter skolan. Pojke 3b fyller då på med att beskriva populationen i samhället där de bor;

Det kan också bero på att de flesta här tillhör kristna familjer, alltså det finns inte så mycket andra religioner, det är ju inte så mycket folk från andra ställen i världen som bor här. Jämför man med större städer så är uppblandningen med folk från andra religioner större så då blir det ju färre som konfirmerar sig.

Det pojken påstår är riktigt, populationen i samhället är förhållandevis homogen ur ett religiöst perspektiv, det är en ytterst liten del av befolkningen som har annat än en kristen bakgrund. För det första bidrar detta med att få betrakta dop och konfirmation inom Svenska kyrkan som en omöjlighet, på det sätt som pojke 3c gör då han tillhör en annan religion.⁵⁸ För det andra influeras inte ungdomarna lika enkelt av andra religioner och livsåskådningar, då de helt enkelt saknas i deras omgivning. Globaliseringen skapar förstås möjligheten att inspireras av traditioner från hela världen⁵⁹ men jag tycker ändå att deltagarna främst verkar finna inspiration från varandra och den närmaste omgivningen.

6.2.1 Religiösa skäl

Konfirmationen är en religiös handling, enligt Svenska kyrkan är det under konfirmationen som en person tackar ja till det medlemskap den fick via dopet.⁶⁰ Under intervjuerna uttryckte deltagarna en variation av anledningar till varför just dem har valt att, eller att inte, konfirmera sig. Några av deltagarna har tagit sitt beslut utifrån en religiös grund, åtminstone till viss del. Pojke 1b berättar såhär;

Jag ser livet som att det är indelat i olika delar, och det är dop, konfirmation, bröllop och begravning. Jag är döpt och det kändes som en självklarhet att jag skulle konfirmera mig. Jag vill gifta mig sen också, och begravnen kommer man väl också och bli en dag.

Den här pojken ser alltså kyrkans religiösa handlingar som steg som tas genom livet, som passageriter. Förr i tiden ansågs konfirmationen vara den övergångsrit då konfirmanden lämnade barndomen och övergick till ett liv som vuxen. Genom samhällets utveckling, och kristendomens minskande betydelse, har detta dock förändrats och studenten har för många tagit över denna roll som passagerit.⁶¹ Men fortsatt finns alltså denna tanke, om livets olika faser, kvar bland vissa ungdomar, vilket denna pojke vittnar om.

⁵⁸ Se citat tre på sida 21

⁵⁹ Andersson & Sander 2015; 81-83

⁶⁰ *Dop* (elektronisk) <https://www.svenskakyrkan.se/dop> (2016-11-16)

⁶¹ Tegborg 2005; 357

Flera av de deltagare som valt att inte konfirmera sig berättar även de att det finns religiösa skäl bakom deras beslut. Flicka 1c säger att *det känns ju fel att göra något jag inte tror ett dugg på, det känns respektlöst* och flicka 1b berättar;

Jag hade tänkt konfirmera mig, för att få åka till Rättvik på läger, men då var jag hemma hos en kompis och pratade om det och då blev jag övertalade om att det var en dålig anledning till att konfirmera sig. Läger kan man ju åka på när som helst av en massa anledningar som inte har med religion att göra. Jag tror ju inte på gud så efter det bestämde jag mig för att inte konfirmera mig. För mig kändes det fel att göra det när jag inte är religiös.

Flicka 1a säger att *jag är kristen, men jag tror inte på gud och Jesus så det kändes konstigt att konfirmera sig då, jag är inte så intresserad av det*. Pojke 2a beskriver såhär;

Min mamma är religiös men ingen annan i familjen är särskilt intresserad så hon orkar väl inte hålla på längre. Hon konfirmerade sig men mormor, som hatar allt med religion och gud blev arg och de bråkade massa över det. Mamma tycker inte att det gör något att jag valt att inte konfirmera sig, hon förstod nog att jag inte skulle vilja göra det.

Valet att inte genomgå en konfirmation har alltså, enligt deltagarna i dessa intervjuer, till större grad religiösa skäl bakom sig än valet att genomgå konfirmationen. För de flesta av deltagarna handlar det om en motsägelse mellan tro och handling, men det finns även andra exempel. Pojke 3c berättar;

Jag får inte konfirmera mig på grund av min religion, jag är ju inte döpt heller, och vi har ingen direkt motsvarighet inom islam. Hade det funnits det hade jag nog gjort det. Det känns väl inte som att jag missade något för att jag inte fick konfirmera mig men hade jag varit kristen kanske jag hade gjort det, jag vet inte.

En tillhörighet till en annan religion än den kristna kan således också vara en grund till varför en person inte konfirmerar sig. För den här pojken var konfirmationen aldrig en möjlighet men som han beskriver det känner han inte att han gått miste om något på grund av detta. Att de religiösa skälen är tydligare för beslutet att inte konfirmera sig än för beslutet att göra det återspeglar bilden av religiositet i Sverige idag. Många anser sig själva fortfarande vara kristna, men inte troende.⁶² Att genomgå en kristen handling kan då snarare handla om tradition och tillhörighet medan valet att inte göra det motiveras av en brist på tro för det handlingen står för.

6.2.2 Tradition

Att tradition är en viktig aspekt för de flesta ungdomar i beslutet om de ska konfirmera sig eller ej blev tydligt under intervjuerna. Både de som har valt att konfirmera sig och

⁶² Svanberg & Westerlund 2013

de som valt att inte göra det uttrycker att traditionen inom familjen och de förväntningar som finns från dem har betydelse. Pojke 5c uttrycker det till exempel såhär;

Alla i min familj har konfirmerat sig, min storasyster gjorde det för två år sedan och hon tyckte det var roligt så det kändes som naturligt för mig att göra det också. Mamma och pappa såg det nog som en självklarhet, "klart du ska konfirmera dig" tyckte de. Ingen av oss är väl särskilt religiösa men det hör liksom till.

Flicka 2a säger att *mina föräldrar är konfirmerade och jag är döpt så det kändes som något man ska göra*. Vidare förklarar pojke 7a att han konfirmerade sig eftersom *de flesta i min familj har gjort det så jag tänkte att det var värt ett försök åtminstone, sedan var det roligt så jag fortsatte*. Även de deltagare som inte konfirmerat sig vittnar om hur tradition och framförallt föräldrars förväntningar kan ha betydelse. Flicka 7b berättar;

Jag funderade ett tag om jag skulle konfirmera mig, för att jag tycker att kristendomen är ett intressant ämne, religion är mitt favoritämne i skolan, men så sa jag det till pappa som tyckte jag var dum i huvudet. Han konfirmerade sig och har fortfarande dåligt samvete över alla dyra presenter han fick trots att han inte trodde på det han lärt sig, han kände sig som att han lurades, och lite så känns det för mig också när folk konfirmerar sig bara för att få presenter.

Att familjens bakgrund och traditioner spelar roll i beslutsfattandet tydliggörs även när flicka 1c säger att *mamma och hennes släkt är judiska så det är ju jag också men pappa är kristen men han skulle inte gilla om jag konfirmerade mig, han skulle vara tjurig på mig varenda tisdag när konfirmationsundervisningen är*.

6.2.3 Kunskap och förståelse

Ytterligare ett skäl deltagarna tar upp som en anledning till varför de valt att konfirmera sig är kunskapsbaserat. Flicka 6d berättade hur hon resonerat sig fram till sitt beslut såhär;

Jag tänkte först att jag inte skulle göra det för jag tror ju inte, men så tänkte jag att jag kan ju inte så mycket om kristendomen, så då kan jag ju lära mig saker och lära känna någon person mer. Då kan jag fördjupa mig i det [kristendomen], så jag förstår vad det står för. Och sen har mamma och pappa gjort det så jag valde att göra det.

Hon säger även senare att konfirmationsundervisningen gett henne mer förståelse för både religionen i sig och för troende människor, hon beskriver även att hon nu känner sig *mer kristen*. Detta vittnar om att konfirmationsundervisningen till viss del även kan fungera som identitetsbildande. Pojke 1a verifierar detta då han säger *jag har lärt mig känna mig själv mycket bättre, jag vet väl fortfarande inte vem jag är men jag känner mig lugn när jag är där, man lär sig känna sig själv*. En människas identitet är något

som utvecklas under hela livet, den konstrueras och rekonstrueras i förhållande till vår omgivning.⁶³ Genom nya upplevelser kan identiteten utvecklas och på så sätt kan man, som pojke 1a säger, lära känna sig själv. Att genomgå en konfirmation är en upplevelse som kan ha denna effekt, i undervisningen ställs konfirmanden inför frågor som bygger på självreflektion,⁶⁴ vilket är en del av identitetsskapandet.

Pojke 5c och flicka 2a är samer och kommer till sommaren åka tillsammans på ett samiskt konfirmationsläger. Flicka 2a berättar;

Jag ska konfirmera mig i sommar för det är tradition att man ska göra det. Då får man åka på läger och lära sig en massa om både vår religion kristendomen och om Sapmi [Sameland; den samiska kulturen] och så får man ju träffa massa kompisar, det ska bli roligt.

Pojke 5c berättar också att *på lägret får vi lära oss både om den vanliga konfirmationsundervisningen och om samisk historia och kultur*. För dessa två innebär alltså konfirmationen en möjlighet att lära sig mer om både den kristna och den samiska traditionen. Samerna övergick via ett strängt missionsarbete från den gamla samiska religionen till kristendomen under 1600- och 1700-talen. Under de senaste decennierna har Svenska kyrkan ansträngt sig för att skapa försoning och har erkänt sin skuld i denna övergång. En del av arbetet har bestått av att skapa ett samarbete mellan kristendomen och den samiska kulturen, så att samiska barn och ungdomar får lärdom från båda sidor.⁶⁵ Det samiska konfirmationsläger som anordnas varje år fungerar som en del av detta projekt.⁶⁶

Avslutningsvis har ytterligare två huvudanledningar lyfts fram under intervjuerna till varför deltagarna valt antingen att eller att inte konfirmera sig. Några har valt att konfirmera sig av nöjesskäl, som flicka 3a sa; *det finns inte så mycket annat att göra på fritiden*. Pojke 6a säger att han konfirmerade sig för att *umgås och träffa kompisar, och åka på läger, det var kul* och flicka 5b förklarar att *jag ville vara med kompisar, nästan halva klassen gjorde det så det skapade bra sammanhållning*. För de som valde att inte konfirmera sig var det istället tidbrist som var ytterligare en faktor. Till exempel berättar pojke 1b såhär; *Jag håller på med både längdskidåkning och fotboll, så med skolan och sedan träning finns det inte så mycket tid över. Det hade kanske varit kul att göra men jag kände att jag inte hade tid att konfirmera mig*. Sammanfattningsvis kan motiven bakom deltagarnas beslut kring konfirmationen beskrivas som religiösa, traditionsenliga, kunskaps- och förståelsebaserade och intressestyrda.

7. Analys

I detta kapitel kommer jag att analysera det material som intervjuerna resulterade i och diskutera det utifrån mina forskningsfrågor. På samma sätt som föregående kapitel är detta uppdelat i olika avsnitt, först ett där jag sammanfattar och diskuterar de motiv som

⁶³ Andersson & Sander 2015; 54-55

⁶⁴ *Konfirmation* (elektronisk) <https://www.svenskakyrkan.se/konfirmation> (2016-11-16)

⁶⁵ *Kyrkan och världens urfolk* (elektronisk) <http://www.samer.se/1137> (2016-11-16)

⁶⁶ *Konfirmationsläger i Burträsk* (elektronisk) <http://www.samer.se/4525> (2016-11-16)

synliggjorts genom intervjuerna. Därefter finns ett avsnitt där jag diskuterar hur det kristna kulturarvet tycks påverka ungdomar och unga vuxna i deras beslutsfattande. Jag kommer då även att koppla resultatet till titeln på denna uppsats, *Kulturelreligiositet*, genom att diskutera kristendomens utveckling i Sverige utifrån mitt material och den litteratur jag tagit del av under uppsatsarbetet.

7.1 Motiven bakom besluten

Utifrån intervjumaterialet kan jag kategorisera motiven bakom föräldrarnas beslut kring dopet som traditionsenliga, religiösa, viljan att fira en ny familjemedlem och viljan att ge sitt barn bra förutsättningar och valmöjligheter. För ungdomarna, och deras beslutsfattande kring konfirmationen, är kategorierna religiösa, traditionsenliga, kunskaps- och förståelsebaserade och intressestyrda. Alla deltagare hade fattat ett beslut enligt ett eller flera av dessa motiv. Samtliga motiv går att beskriva och förklara utifrån deltagarnas identiteter. Två motiv är gemensamma för båda grupperna av deltagare, traditionsenliga och religiösa. Att traditioner lever vidare beror på att vi genom dem upplever ett samband, till exempel inom familj och släkt. Att just religiösa traditioner har en stor överlevnadskraft beror på att de hela tiden anpassas och omtolkas för att passa det sammanhang där de upptas.⁶⁷ Anledningen till varför icketroende individer håller religiösa traditioner vid liv kan alltså härledas med att dessa individer omtolkar traditionen för att den ska passa deras viljor och behov. För deltagarna i min undersökning kan det till exempel handla om att fira en ny familjemedlem med släkt och vänner eller att lära sig mer om en del av den kultur vi lever i.

Det religiösa motivet är även det gemensamt för de två grupperna av deltagare. Vad som jag finner intressant med detta är att det tycks vara så att det religiösa motivet är viktigare för de som valt att inte döpa sitt barn och att inte genomgå konfirmationen. Dessa deltagare motiverade sina beslut utifrån att de inte ansåg det rätt att genomgå en helig handling inom en religion de inte tror på. Många av de övriga deltagarna uttryckte även de att de inte är troende men att de funnit andra anledningar till att döpa sina barn eller genomgå konfirmationen. Det religiösa motivet väger således tyngre för de som valt bort dop och konfirmation. För det religiösa motivet är det kristendomens ideologi som är utgångspunkten, jag kan därför påstå att de deltagare som valt bort dop och konfirmation av denna anledning har gjort det av ideologiska skäl. De som istället valt att döpa sina barn och genomgå konfirmationen vill jag påstå snarare har gjort det av kulturella skäl. Det finns nämligen en skillnad mellan kristendomens ideologi och kristendomen som en del av vår kultur.⁶⁸ Jag menar att majoriteten av de som döpt sitt barn eller genomgått konfirmationen har gjort det utifrån kristendomen som en del av den svenska kulturen, medan majoriteten av de som valt bort det snarare utgår från kristendomens ideologi då de tagit sina beslut. Detta går i linje med de slutsatser som Eva Reimers drog av sin studie kring dopet i mitten av 1990-talet. Hon menade att Svenska kyrkan inte enbart representerade en kristen tro utan även mer övergripande sociala värden och värderingar. Att genomföra en religiös handling, såsom dopet kunde enligt Reimers studie motiveras av kulturella skäl genom en uppfattning av tillit och

⁶⁷ Andersson & Sander 2015; 52

⁶⁸ Skogar 1999

tillhörighet.⁶⁹ Mitt påstående att deltagarna genomfört heliga handlingar utifrån kulturella skäl utvecklar jag vidare i nästa avsnitt, under rubriken *Kulturelloisitet*.

De övriga fyra motiven som jag presenterat ovan grundar sig främst i individerna bakom motiven. Att en nybliven förälder vill fira sitt barn och utifrån sitt utgångsläge ge sitt barn de bästa förutsättningarna för framtiden är ingen gåta. Det är heller ingen gåta att ungdomar vill utforska sin omgivning och undersöka alla sina möjligheter, det hör till ungdomars biologiska utveckling att göra det.⁷⁰ Mot denna bakgrund kan både kunskaps- och förståelsebaserade och intressestyrda motiv förklaras.

Under intervjuerna har jag även bett deltagarna att resonera kring huruvida och på vilket sätt kristendomen har en betydelse för hur samhället är format och för hur de väljer att leva sina liv. Av de sju unga vuxna och de 35 ungdomar som deltog i studien svarade majoriteten att de inte är troende och att de inte anser att kristendomen påverkar dem i deras vardag. Några av dem uttrycker dock att de anser kristendomen vara en del av samhället och att religionen haft en stor betydelse för hur vårt land har utvecklats. Den protestantiska kristendomen har varit statsreligion i Sverige i över 400 år, och var så då det moderna samhället växte fram.⁷¹ Under större delen av denna tid eftersträvades en homogen nation och religiös enighet vilket har bidragit till att kristendomen blivit starkt förknippad med den nationella identiteten.⁷² Kristendomen kan därför uppfattas vara en del av den svenska kulturen, på ett sådant sätt som deltagarna beskriver.

7.2 Kulturelloisitet

Enligt det resultat som intervjuerna med ungdomer och unga vuxna gav vill jag nu diskutera kristendomens uttryck för dessa människor och vilken betydelse religionen tycks ha för deras beslutsfattande. I Birgit Lindgren Ödén's avhandling *Från ung till vuxen i omställningens tid* från 2015 använder hon begreppet *kulturkristen*. Detta begrepp har jag valt att anamma för att utifrån mitt material beskriva vilken roll religion kan ha i människors liv i ett sekulariserat samhälle. Lindgren Ödén använder begreppet för att benämna den största gruppen svenskar som är medlemmar i Svenska kyrkan.⁷³ Denna grupp, som även beskrivits som *de mild kristna*, består av de som inte uppfattar sig själva som troende men ändå känner en viss samhörighet med den kristna traditionen och därför förblir medlemmar i samfundet.⁷⁴ Lindgren Ödén skriver att denna grupp människor känner en tillhörighet med kristendomen genom den kulturella och nationella identiteten.⁷⁵ Detta innebär att det uppstår en religionsgemenskap enbart av det faktum att vi lever inom samma kultur. För att understryka denna tes skriver Lindgren Ödén även att Svenskar i allmänhet uppfattar kristendomen som en del av den svenska kulturen. Hon skriver även att det kulturella sammanhanget är betydelsefullt för ungdomer och deras relation till religion.⁷⁶ Jag menar att detta resonemang stärker min slutsats kring att motiven bakom genomförandet av ett dop eller en konfirmation kan

⁶⁹ Reimers 1995

⁷⁰ *Hjärnans illusioner* (2016) Hjärnans liv

⁷¹ Svanberg & Westwrlund 2013; 87-89

⁷² Andersson & Sander 2015; 26-27

⁷³ Lindgren Ödén 2015; 174

⁷⁴ Bromander 2008

⁷⁵ Lindgren Ödén 2015; 174

⁷⁶ Lindgren Ödén 2015; 174- 175

vara kulturella, medan beslutet att avstå från dop och konfirmation snarare görs utifrån ideologiska motiv.

Genom mitt intervjumaterial anser jag att den kulturkristenhet som Lindgren Ödén beskriver åskådliggörs. Flera av deltagarna påpekar att de inte är troende men ändå tycker att kristendomen är en naturlig del av deras liv och samhället, vilket leder till att de fortsätter utföra kristna handlingar, såsom dopet och konfirmationen. Det kristna kulturarvet påverkar således deltagarna i och med att de genom medlemskap i Sveriges största kristna samfund känner en samhörighet med denna del av samhället. De känner en gemenskap, men denna gemenskap är för majoriteten av dem inte religiös, utan snarare kulturell. Björn Skogar menar att denna betydelse bör få större utrymme och ägnas större eftertanke då vi behandlar kristendomen inom olika forum, som till exempel skolan. Han menar att det är dags för den kristna ideologin att lämna plats för det kristna kulturarvet, för att på så sätt aktualisera religionen och behandla den på ett sätt som beskriver hur majoriteten upplever den idag.⁷⁷ För de flesta som deltog i mina intervjuer är jag övertygad om att detta stämmer, att kristendomen uppfattas som en del av vår historia och vår kultur, som något naturligt som vi varken borde eller kan bortse ifrån. Hur vi utifrån detta fattar beslut för oss och de i vår omgivning är upp till var och en. Men hur jag än vrider och vänder på det tycks det ändå vara så att religionen, och det som hör till den, på något sätt vidrör oss alla.

⁷⁷ Skogar 1999

8. Sammanfattning och diskussion

Syftet med den här studien var att undersöka hur det kristna kulturarvet påverkar ungdomar och unga vuxna i deras beslutsfattande och vilka motiv som fanns bakom deras beslut kring två kristna handlingar, dopet och konfirmationen. Detta syfte anser jag att jag uppnått. Genom studiens kvalitativa karaktär och ringa omfattning har jag enbart presenterat en beskrivning på hur det kan vara, jag har inte haft någon ansats att förklara hur det är. Jag anser dock att jag genom mitt resultat haft möjligheten att analysera materialet och kunna presentera ett förslag till hur människor kan uppfatta kristendomen och vilken betydelse religionen kan ha för människor i ett sekulariserat samhälle. Nedan kommenterar jag min valda metod och diskuterar hur resultatet kan ha påverkats utifrån mitt tillvägagångssätt. Därefter sammanfattar jag kort vad jag kommit fram till i min studie och hur förståelsen för ämnet skulle kunna fördjupas ytterligare genom vidare undersökningar.

8.1 Metoddiskussion

Då målet med undersökningen var att studera människors specifika motiv var en kvalitativ metod det självklara valet. Genom intervjuer kunde jag samla in material som direkt beskrev det jag var ute efter, personliga resonemang. Jag valde att fokusera på två kristna handlingar, dopet och konfirmationen, och valet av deltagare för intervjuerna blev då nyblivna föräldrar som just tagit ställning om dopet och ungdomar som nyligen tagit ett beslut kring konfirmationen. Beträffande de nyblivna föräldrar som deltog i studien är dessa mellan 25 och 38 år gamla, deras barn är mellan sex månader och två år och de är bosatta på olika platser i landet. Tre av barnen är döpta och två av dem är det inte. Trots att de är en liten skara anser jag att de återspeglar den grupp de företrädde, unga vuxna, på ett tillfredställande sätt. De ungdomar som intervjuades kring konfirmationen bor alla inom samma kommun och går på samma skola. Utifrån detta representerar dessa ungdomar eventuellt inte gruppen *svenska ungdomar* på ett fullständigt sätt men utifrån att vi under intervjuerna diskuterade på vilka sätt de kunde skilja sig från andra ungdomer i Sverige anser jag ändå resultatet att vara tillförlitligt. Min ansats har dessutom hela tiden varit att presentera en möjlighet bland flera, inte att återge en absolut sanning. I min presentation och analys av intervjumaterialet har jag sedan försökt att bevara deltagarnas perspektiv och utifrån deras citat beskriva resultatet. Min ansats har varit att bibehålla ett hermeneutiskt förhållningssätt och med hjälp av deltagarnas berättelser återge en bild av hur det kan vara.

8.2 Sammanfattning och vidare forskning

Jag presenterar i denna uppsats ett förslag till hur det kristna kulturarvet påverkar ungdomar och unga vuxna i deras beslutsfattande och vilken roll religionen kan fylla i ett sekulariserat samhälle. Jag har beskrivit motiv utifrån vilka ungdomar och unga vuxna motiverar sina beslut kring dop och konfirmation och på vilka sätt dessa kan förhålla sig till kristendomen. En djupare förståelse för ämnet och en intressant utveckling av begreppen skulle jag anse att en studie kring vilket syfte religionen kan fylla i dagens samhälle skulle kunna uppnå. En sådan studie skulle kunna undersöka vilken betydelse ett medlemskap i ett religiöst samfund har för människor som lever i ett sekulariserat samhälle, vilka dragningskrafter ett religiöst samfund besitter, om det finns några ickereligiösa attraktioner och vilka dessa i så fall skulle kunna vara.

Referensförteckning

Litteraturlista

- Andersson, Daniel och Sander, Åke (red.) (2015) *Det mångreligiösa Sverige. Ett landskap i förändring*. Lund: Studentlitteratur
- Backman, Ylva, Gardelli, Teodor, Gardelli, Viktor & Persson, Anders (2012) *Vetenskapliga tankeverktyg - till grund för akademiska studier*. Lund: Studentlitteratur
- Bromander, Jonas (2008). Enköpingsstudien: en religionssociologisk analys. Ingår i Ahlstrand, Kajsa & Gunner, Göran (red.) *Guds närmaste stad? En studie om religionernas betydelse i ett svenskt samhälle i början av 2000-talet*. Stockholm: Verbum.
- Bryman, Alan (2008) *Samhällsvetenskapliga metoder. Uppl 2*. Stockholm: Liber
- Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Lantz, Annika (2013) *Intervjumetodik*. Lund: Studentlitteratur
- Lindgren Ödén, Birgit (2015) *Från ung till vuxen i omställningens tid* Åbo: Åbo Akademis Förlag
- Palm, Irving och Trost, Jan (2000) "Family and religion in Sweden" ingår i Sharon K. Houseknecht och Jerry G. Pankhurst (red) *Family, Religion, and Social Change in Diverse Societies*, New York: Oxford University Press
- Reimers, Eva (1995) *Dopet som kult och kultur: Bilder av dopet i dopsamtal och föräldrasamtal*. Stockholm: Verbum
- Skogar, Björn (1999) Kristendomsundervisningen i 1900-talets svenska skola, *Pedagogisk Forskning i Sverige 1999 årg 4 nr 4*. Karlstads Universitet
- Svanberg, Ingvar och Westerlund David (red.) (2013) *Religion i Sverige*. Stockholm: Dialogos
- Tegborg, Lennart (2005) Samverkan och växelverkan: Kristendomsundervisningen i kyrka och skola. Del i Brohed, Ingmar (2005) *Sveriges kyrkohistoria. Religionsfrihetens och ekumenikens tid*. Stockholm: Verbum
- Zuckerman, Phil (2009) "Why Are Danes and Swedes So Irreligious?" ingår i *Nordic Journal of Religion and Society*, vol. 22 no. 1

Elektroniska källor

- Dop* (elektronisk) <https://www.svenskakyrkan.se/dop> (2016-11-16)
- Födda och döda 1960-2015 och prognos 2016-2060* (elektronisk) http://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningsframskrivningar/Befolkningsframskrivningar/14498/14505/Aktuell-befolkningsprognos/Sveriges-framtida-befolkning-20152060/91828/ (2016-10-28)
- How to... Conduct interviews* (elektronisk) <http://www.emeraldgroupublishing.com/research/guides/methods/interviews.htm> (2016-10-26)
- Konfirmation* (elektronisk) <https://www.svenskakyrkan.se/konfirmation> (2016-11-16)
- Konfirmationsläger i Burträsk* (elektronisk) <http://www.samer.se/4525> (2016-11-16)
- Kulturarv* (elektronisk) <http://www.raa.se/kulturarvet/> (2016-10-28)
- Kyrkan och världens urfolk* (elektronisk) <http://www.samer.se/1137> (2016-11-16)

Svenska kyrkan i siffror (elektronisk) <https://www.svenskakyrkan.se/statistik>
(2016-10-28)

Välkommen som medlem (elektronisk)

<https://www.svenskakyrkan.se/valkommen-som-medlem> (2016-11-14)

Föreläsningar och multimedia

Dahlin, Olov (föreläsning) *Kvalitativa och kvantitativa metoder* (2015-02-12)

Hjärnans illusioner (2016) Hjärnans liv. National Geographic 2016-11-16
(TV-program)

Bilagor

Nedan presenteras protokoll och så vidare som använts under arbetet med denna uppsats. Då datainsamlingen för min studie till stor del skett genom semistrukturerade intervjuer har intervjuprotokollet i bilaga 1 spelat en central roll i arbetet. Detta protokoll har använts i valda delar under alla intervjuer, hur det använts har berott på vem eller vilka jag intervjuat och hur deras svar och formuleringar sett ut. I arbetet har jag bland annat intervjuat åttonde- och niondeklassare, vilka är minderåriga. Jag tog därför beslutet att skriva ett brev till dessa ungdomar och deras föräldrar för att få deras medgivande till att genomföra intervjuerna. Detta brev hjälper mig även att vidhålla de etiska aspekter som genomförandet av intervjuer innebär. Brevet presenteras i bilaga 2.

Bilaga 1 - Intervjuprotokoll

Intervjuer

Inledning:

Okej, jag håller på med mitt examensarbete i religion och har valt att skriva om kristendomens kulturarv. Som ni kanske vet så är Sverige sedan 16 år tillbaka en sekulariserad stat, vilket innebär att det inte finns någon koppling mellan staten och någon religion. Innan denna förändring, som skedde vid millennieskiftet, var det kristna samfundet Svenska kyrkan kopplat till staten - det var statens kyrka/religion. Nu har inte längre svenska staten någon religion och det råder total religionsfrihet i Sverige. Fram till år 1996 blev alla som föddes i Sverige, eller av svenska föräldrar, automatiskt medlemmar i någon av Svenska kyrkans församlingar men sedan dess har det varit upp till föräldrarna att välja medlemskap åt sina barn genom dopet.

Konfirmation - elever i klass 8 och 9, sju intervjuer.

Semistrukturerade intervjuer i fokusgrupper om fyra till sex personer åt gången.

Teman och frågor:

Därefter kan man om man vill bekräfta sitt medlemskap genom att konfirmera sig, vilket ni vet. Konfirmera sig kan man göra även om man inte blev döpt som barn, man får då döpa sig strax innan konfirmationen, detta innebär alltså att vem som helst kan konfirmera sig och på så sätt bli medlem, eller bekräfta sitt medlemskap i svenska kyrkan. Om man är döpt, eller född före år 1996, och väljer att inte konfirmera sig har det ingen betydelse för ens medlemskap, man fortsätter alltså att vara medlem trots att man väljer bort konfirmationen.

I den uppsats som jag skriver ska jag undersöka dessa två handlingar, dopet och konfirmationen, och ni ska få hjälpa mig lite med den senare av dom två. Ni har ju antingen valt att konfirmera er eller så har ni valt att inte göra det, jag vill idag prata lite med er om detta beslut. Kom ihåg att det inte finns några rätt och fel här, min undersökning har inget att göra med era val i sig utan snarare vad som fick er att göra dessa val. Ingen av er kommer heller nämnas vid namn i uppsatsen så ingen som läser den kommer veta vem som sagt vad. Jag kommer att spela in medan vi pratar med

varandra men det kommer inte vara någon annan än jag som lyssnar på det, jag spelar bara in för att jag själv ska komma ihåg vad som sagts när jag sedan ska skriva min uppsats.

Vad tänker ni när jag säger "det kristna kulturarvet"? Betyder det något för er?

Tycker ni att kristendomen, som är den gamla svenska religionen, påverkar samhället på något sätt, märks det att Sverige brukade vara kristet?

Har den någon betydelse för ert liv? Både hemma eller på skolan?

Okej, till huvudämnet: Ska/Har ni konfirmerat er?

Vad ledde fram till dessa beslut? Varför valde ni att konfirmera er? Varför valde ni att inte göra det?

Ni som har konfirmerat er, vad har det för betydelse för er? Var det roligt/lärorikt/utvecklande på något sätt?

Ni som inte konfirmerat er, vad gjorde ni istället?

Hur känns det nu i efterhand? Kan ni ångra ert beslut?

Tror ni att detta beslut kommer få någon betydelse för er senare i livet?

Avslutning:

Ja, det var allt jag hade, är det någon av er som skulle vilja tillägga något? Om det är så att ni kommer på något mer eller om ni undrar över något så är ju jag här ganska ofta. Jag skriver även min mejl på tavlan, så kan ni skriva till mig om det är något. Som sagt så kommer ingen av er nämnas vid namn eller så i texten så något sådant behöver ni inte tänka på. Tack så jättemycket för hjälpen!

Dop - nyblivna föräldrar, fem intervjuer.

Semistrukturerade intervjuer med 1-2 personer åt gången.

Teman och frågor:

Dopet är ett sakrament, alltså en helig handling, inom Svenska kyrkan men många ser det även som en tradition där släkt och vänner samlas för att fira ett tillskott i familjen. I den uppsats som jag skriver ska jag undersöka vilken plats som kristendomen fortfarande har i samhället. Även om många svenskar idag anser sig vara sekulariserade och icketroende påverkas vi fortfarande av det kulturarv som religionen lämnat efter sig, till exempel i form av högtider och traditioner. Jag har riktat in mig på traditionella ceremonier, dopet och konfirmationen, och vill undersöka hur personer tänker kring dessa två handlingar. Min uppgift är att samtala med folk om motiven bakom besluten

att genomföra ett dop eller en konfirmation och vad en sådan handling kan ha för betydelse för personen och deras närstående. Om konfirmationen har jag pratat med skolans åttonde- och niondeklassare och om dopet har jag bätt er och andra nyblivna föräldrar om hjälp. I min uppsats kommer jag att presentera ett analyserat material och ingen av er som hjälper mig kommer att finnas namngivna, korta citat av vad som sagts kan förekomma men inga kommer att nämnas vid namn, om inte så önskas.

Vad tänker ni när jag säger "det kristna kulturarvet"? Betyder det något för er?

Tycker ni att kristendomen, som är den gamla svenska religionen, påverkar samhället på något sätt, märks det att Sverige brukade vara kristet?

Har den någon betydelse för ert liv?

Okej, till huvudämnet: Ska ni döpa eller har ni döpt ert barn?

Vad ledde fram till dessa beslut? Varför valde ni att döpa ert barn? Varför valde ni att inte göra det?

Ni som har döpt ert barn, vilken betydelse hade det för er?

Ni som inte döpt ert barn, gjorde ni något istället? Någon alternativ ceremoni?

Hur känns det nu i efterhand? Kan ni ångra ert beslut?

Tror ni att detta beslut kommer få någon betydelse för er och ert barn senare i livet?

Avslutning:

Ja, det var allt jag hade, är det någon av er som skulle vilja tillägga något? Om det är så att ni kommer på något mer eller om ni undrar över något så kan ni höra av er till mig. Tack så jättemycket för hjälpen!

Bilaga 2 - Brev till målsman

Hej!

Jag heter Matilda Wilhelmson och jag studerar för att bli gymnasielärare. Nu i höst skriver jag mitt examensarbete i religion och har valt att studera det kristna kulturarvet och hur det påverkar skolungdomar. Jag ska bland annat konfirmationen och skulle gärna prata lite med era barn om detta, därför skriver jag nu till er.

Jag jobbar som vikarie på skolan och har därför bra kontakt med eleverna där, vilket gör att jag tror att det skulle vara väldigt givande för mig att ta hjälp av dem i mitt arbete. Samtalen med eleverna kommer att ske under skoltid, jag har fått lov av deras lärare att låna några elever åt gången och hålla samtalen i små grupper.

I mitt arbete kommer full immunitet att hållas, ingen av de som deltar i samtalen kommer att nämnas vid namn. Jag kommer dock behöva spela in samtalen för min egen skull, för att minnas vad som sagts när jag sedan ska skriva min uppsats, men ingen förutom jag kommer att ta del av inspelningarna. Av denna anledning vill jag ha ert och ert barns medgivande att ta deras hjälp, och samtala med dem, i mitt uppsatsarbete. Tack!

Underskrift:

Elev: _____

Namnförtydligande: _____

Målsman: _____

Namnförtydligande: _____

